

สิทธิชุมชนในการอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย

“สิทธิชุมชน” เป็นคำที่ถูกผลิตขึ้นมาใหม่ ในฐานะความเป็นวาทกรรมที่ให้ความหมาย และคุณค่ากับสิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่มาช้านานแล้ว “สิทธิ” นั้นจึงไม่ใช่อำนาจหรือความมีอำนาจเพียงเท่านั้น แต่ “สิทธิ” ต้องเป็นอำนาจที่ถูกกำกับด้วย “ความชอบธรรม” อันหมายถึงอำนาจที่ถูกต้องตามหลักธรรม ตามหลักของคุณงามความดี ความถูกต้อง ความยุติธรรม เช่น หลักศาสนา หลักกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ ประเพณีและเกณฑ์คุณค่าที่คนในสังคมหนึ่งๆ ยึดถือร่วมกัน ในภาษาอังกฤษ “สิทธิ” จึงตรงกับคำว่า “right” ซึ่งแปลว่า ความถูกต้อง ในบางตำราอาจใช้คำว่า “สิทธิอำนาจ” ในความหมายเดียวกัน

ดังนั้น “สิทธิชุมชน” จึงเป็นสิทธิของชุมชน เป็นอำนาจอันชอบธรรมที่ชุมชนพึงมีพึงได้ อย่างถูกต้องชอบธรรม ผู้อื่นต้องยอมรับ จะละเมิดหรือลิดรอนมิได้ ถ้าเรากล่าวถึงสิทธิ

ชุมชนในการอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย จึงหมายถึง การที่ชุมชนมีความสัมพันธ์ในการจัดการ การเข้าถึงทรัพยากร การเข้าใช้ประโยชน์จากลำน้ำ การหวงแหน การแบ่งปันกันในระดับชุมชน รวมทั้งการปกป้องและอนุรักษ์ลำน้ำเซบาย ผ่านจิตสำนึกร่วมกันของชุมชน

ลำน้ำเซบายเป็นลำน้ำสาขาหนึ่งของแม่น้ำมูล มีความยาวประมาณ 223 กิโลเมตร มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาภูพานบริเวณรอยต่อของจังหวัดยโสธร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดมุกดาหาร ลำน้ำเซบายมีพื้นที่รับน้ำ 3,990 ตารางกิโลเมตร ได้แบ่งลำดับของลำน้ำและลักษณะการไหลของลำน้ำ เป็นลำดับที่ 6 หมายถึงมีน้ำไหลต่อเนื่องตลอดปี ประมาณ 9-12 เดือน ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในพื้นที่ลุ่มน้ำประมาณ 1,530 มิลลิเมตร/ปี ต้นน้ำของลำน้ำเซบายประกอบด้วยลำน้ำขนาดเล็ก 2 สาย สายแรก เริ่มจากเทือกเขาบริเวณเขตอำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร และอำเภอนิคมน้ำคำสร้อย

จังหวัดมุกดาหาร ไหลผ่านอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ มาบรรจบกับลำห้วยโพธิ์ ที่ไหลมาจากเทือกเขาบริเวณอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร รวมกันเป็นสายน้ำลำเขาย

ไหลผ่านพื้นที่ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร และอีกฝั่งตำบลน้ำปลีก อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ ไหลผ่านรอยต่อของอำเภอดำเนินแก้ว และอำเภอห้วยตะพาน โดยเป็นเส้นแบ่งการปกครองของจังหวัดยโสธรและจังหวัดอำนาจเจริญ ผ่านอำเภอเชียงใน อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แล้วไหลมาบรรจบกับแม่น้ำมูล บริเวณบ้านทุ่งขุนน้อย อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

กล่าวเฉพาะลำน้ำเขายตอนกลาง ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร อีกฝั่ง ตำบลน้ำปลีก อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ในส่วนตำบลเชียงเพ็งจะมีชุมชนที่อาศัยบริเวณริมฝั่งในลำน้ำเขาย และมีวิถีชีวิตในการเข้าใช้ทรัพยากรจากดิน น้ำ ป่า ดังนี้

ประการแรก ในช่วงฤดูแล้ง ชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์

จากพื้นที่ป่าทาม พื้นที่ทุ่งนาทาม และริมฝั่งลำน้ำเขาย ในการประกอบอาชีพประมง คือ การเลี้ยงวัว-ควาย ในพื้นที่ทุ่งนาทาม และการหาหอย การปลูกผักกิมฝั่งลำน้ำเขาย การจับปลาในลำน้ำเขาย การเข้าไปเก็บหาของป่า การทำนาปรังโดยใช้น้ำจากลำน้ำเขายเป็นหลัก และใช้ลำน้ำเขายในการอุปโภคบริโภค หรือนำประปาของชุมชนตลอดทั้งปี ประการที่สอง ช่วงต้นฤดูฝน ชาวบ้านบริเวณริมฝั่งลำน้ำเขายจะมีวิถีที่สัมพันธ์กับฤดูกาลนั้น หมายถึง การหาของป่า การเก็บเห็ด เป็นต้น

ประการที่สาม ในช่วงฤดูน้ำหลาก เป็นอีกช่วงของพรานปลาในลำน้ำเขายที่จะเตรียมเครื่องมือหาปลาเพื่อจับสัตว์น้ำ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้จะเหมาะสมกับบริเวณนั้นๆ เช่น เบ็ดราว ลอบ ตุ่ม จิ๊บ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าลำน้ำเขายตอนกลางยังมีทรัพยากรที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่ชุมชนเข้าไปสัมผัส ซึ่งทำให้ชุมชนมีรูปแบบการเข้าใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประโยชน์ รู้คุณค่าและเข้าใจ นั้น

ย่อมหมายถึงการที่บ้านเชียงเพ็ง ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร มาตั้งถิ่นฐานริมลำน้ำเขาย เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร มีความเชื่อทางวัฒนธรรม ก่อให้เกิดอาชีพที่สอดคล้องกับฤดูกาล และยังสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับครอบครัวและชุมชนอีกด้วย โดยการพึ่งพาฐานทรัพยากรของชุมชน เช่น การทำนาปี การทำนาปรัง การหาปลา การปลูกผักกิมฝั่งลำน้ำเขาย การเลี้ยงวัว-ควาย การหาของป่า เป็นต้น

จากวิถีเบื้องต้น จึงไม่แปลกที่ชาวบ้านเชียงเพ็ง ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร จะออกมาเรียกร้องสิทธิเพื่อปกป้องทรัพยากรในลำน้ำเขาย ผ่านการยื่นหนังสือถึงนายอำเภอป่าดัวและผู้ว่าราชการจังหวัดยโสธร เพื่อให้หน่วยงานรัฐเห็นความสำคัญของวิถีชีวิตชุมชนและฐานทรัพยากรในลำน้ำเขาย

หลังจากชาวบ้านรับรู้ข้อมูลว่าจะเกิดอุตสาหกรรมโรงงานขนาดใหญ่ โดยเฉพาะโรงงานน้ำตาลขนาด 20,000 ตันอ้อย/วัน และโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาด 38 เมกะวัตต์ ในเขตพื้นที่ตำบลน้ำ

ปลีก อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามกับชาวบ้านเชียงเพ็ง ประมาณ 3-4 กิโลเมตร โดยมีลำน้ำเขายขวางกั้น ชาวบ้านจึงมีข้อสันนิษฐาน ดังต่อไปนี้

1.การมีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ใกล้บริเวณฐานทรัพยากรของชาวบ้านอย่างลำน้ำเขายนั้นย่อมหมายถึง จะต้องมีการดึงน้ำเพื่อนำไปใช้ในการอุตสาหกรรม ถึงแม้ว่าตามแผนโรงงานจะอ้างว่าจะสร้างบ่อขนาดใหญ่เพื่อกักเก็บน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก แต่ชาวบ้านยังตั้งข้อสงสัยว่าการขุดบ่อกักเก็บน้ำของบริษัทและต่ำลงกว่าพื้นดินของลำน้ำเขาย จึงทำให้ชาวบ้านเชียงเพ็ง ตำบลเชียงเพ็ง อำเภอป่าดัว จังหวัดยโสธร มีข้อกังวลว่าจะเกิดการแย่งชิงทรัพยากรน้ำในลำน้ำเขาย เพราะชาวบ้านต้องพึ่งพาลำน้ำเขายทั้งช่วงฤดูน้ำหลาก และฤดูแล้ง ในการดำรงวิถีชีวิตเป็นหลักและอีกหลายหมู่บ้าน ในการทำประปาหมู่บ้าน (อุปโภค-บริโภค) น้ำอาจจะไม่พอ เพราะที่ผ่านมาก็เห็นวิกฤตการณ์ลำน้ำเขายขาดแคลนน้ำมาแล้ว ที่สำคัญอาชีพของชาวบ้านยังยึดโยงกับระบบนิเวศเป็นหลัก เช่น การทำนาปรัง ปลูกถั่ว ปลูกผักกิมฝั่งลำน้ำเขาย หาปลา เพราะเป็นรายได้ทางเศรษฐกิจของชาวบ้าน การจะมีโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกับลำน้ำเขาย อาจจะก่อให้เกิดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำในช่วงฤดูน้ำแล้ง และการเปลี่ยนแปลงทิศทางการไหลของน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก

2.การปล่อยน้ำเสียลงลำน้ำเขาย การดำเนินโรงงานน้ำตาลและโรงไฟฟ้าชีวมวล จะต้องมีการระบายน้ำ ซึ่งน้ำที่ใช้ทางบริษัทอาจจะอ้างว่ามีบ่อกักเก็บ แต่ข้อกังวลของชาวบ้านมองว่า ถ้ามีโรงงานจะต้องมีน้ำเสียที่แอบปล่อยลงลำน้ำ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบการใช้น้ำประปาของชาวบ้าน และการเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำทั้งขนาดเล็กและใหญ่

3.กลิ่นเหม็น ฝุ่นละอองจากโรงงาน ในพื้นที่ตำบลเชียงเพ็งถ้าสังเกตจากทิศทางลมแล้วจะอยู่ได้ลม ถ้าโรงงานได้ตั้งนั้นย่อมหมายถึงว่าชุมชนตำบลเชียงเพ็งอาจจะได้รับผลกระทบจากกลิ่นเหม็น และฝุ่นละอองจากโรงงาน

กล่าวได้ว่า ณ เวลานี้ สิ่งที่ชาวบ้านลำน้ำเขายกำลังต่อสู้กันอยู่คือ “สิทธิชุมชน” นั่นคือ พวกเขาได้รู้หน้าที่ รู้สิทธิในการออกมาปกป้อง อนุรักษ์และวางแผนทรัพยากรของชุมชนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวพันในการหาอยู่หากิน การแบ่งปัน เพื่อรักษาไว้ให้ลูกหลานได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรร่วมกันต่อไปในชั่วข้ามหน้า.

เครือข่ายประชาชนลุ่มน้ำอีสาน

6 เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2560 ที่ท่าเรือผาถ่าน ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ เครือข่ายภาคประชาชน ร่วมกันจัดกิจกรรม “ขอมบุญ ขอมบอย หยุดระเบิดแก่งแม่น้ำโขง” เพื่อรณรงค์ต่อต้านโครงการปรับปรุงร่องแม่น้ำโขงหรือการระเบิดเกาะแก่งในแม่น้ำโขงที่ดำเนินการโดยประเทศจีน ขณะเดียวกัน มีกระแสสังคมอย่างต่อเนื่องออกคัดค้านการระเบิดแก่งแม่น้ำโขง เพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของประชาชน

ระเบิดแก่งแม่น้ำโขง การ “จัมก้อง” ในยุคเสรีนิยมใหม่

ดร.ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ

ยุคล่าอาณานิคม

ฝรั่งเศสได้เคลื่อนพลเข้าไล่ทหารสยามที่ดอนละงา (หรือเกาะละงะ) ปัจจุบันอยู่บริเวณชายแดนกัมพูชา-ลาว นอกจากนั้นฝรั่งเศสยังได้เคลื่อนกำลังจากเวียดนามเข้ายึดพื้นที่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงอีกหลายจุด เช่น อัดตะบือ หัวเมืองลาวพวน เป็นต้น และได้ส่งเรือรบเข้ามายังปากแม่น้ำเจ้าพระยา และเข้ามาถึงบางกอก เพื่อบีบบังคับให้สยามมอบดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงให้กับฝรั่งเศส (มหาสิลา วีระวงศ์, 2001)

เหตุการณ์นี้ รู้จักกันดีในชื่อวาทกรรม ร.ศ.112 และทำให้มีการลงนามในสนธิสัญญาสงบศึกระหว่างสยามกับฝรั่งเศสที่ราชวัลลภ บางกอก เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 1893 หรือที่เรียกว่าสนธิสัญญา ร.ศ.112 ที่ทางฝ่ายสยามลงนามโดยพระเจ้านั่งยาเธอกรม

หลวงเทเวศร์โรปรการคณาณักรมหาจักรี ส่วนทางฝรั่งเศสลงนามโดย Mr.Chalres Maries Lamyre de Vilors หนึ่งในข้อตกลงตามสนธิสัญญาดังกล่าวคือ

“ข้อ 6 เนื่องด้วยความเจริญแห่งการเดินเรือในแม่น้ำโขง ถ้าเป็นการจำเป็นที่จะทำการก่อสร้างหรือสร้างท่าจอดเรือ หรือทำที่ไว้พินและถ่านบนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงแล้วก็ดี รัฐบาลสยามรับรองว่าเมื่อรัฐบาลฝรั่งเศสขอมาแล้ว จะให้ความสะดวกเท่าที่จำเป็นทุกประการ” (เดิม สิงหะจิต, 2499)

หลังจากนั้น ฝรั่งเศสก็ได้ยึดลาวได้ หรืออาณาจักรจำปาสักเป็นรัฐในอาณารักษ์ (Protectorate) และทำการสร้างเส้นทางการค้า 2 เส้นทางคือ เส้นทางแรก ถนนเลียบแม่น้ำโขงทางฝั่งซ้าย โดยการเกณฑ์ชาวบ้านในพื้นที่มาเป็นแรงงานฟรี ที่เรียกว่า corvee

เส้นทางการค้าเส้นที่ 2 คือ การเดินเรือในแม่น้ำโขง แต่เนื่องจากบริเวณนี้มีแก่งหินและคอนพะเพ็งเป็นปราการขวางการเดินเรือ ฝรั่งเศสจึงทำการระเบิดแก่ง แต่ไม่สำเร็จ จึงได้หันมาสร้างทางรถไฟที่ดอนคอนแทน และใช้วิธีการขนสินค้าจากเรือที่แล่นมาตามแม่น้ำโขงตอนล่างขึ้นรถไฟที่ท้ายดอนคอน จากนั้นนำไปลงเรือต่อที่หัวดอนคอน เพื่อนำสินค้ามาขายทางตอนบน การสร้างทางรถไฟที่ดอนคอนในลาวนั้น ฝรั่งเศสใช้การเกณฑ์แรงงาน corvee เช่นกัน

ยุคเสรีนิยมใหม่

จีนที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุดในโลกต้องการระบายสินค้าลงมาในลุ่มน้ำโขงตอนล่างที่ถูกมองว่าเป็นตลาดใหม่ จึงได้สร้างเส้นทางสายใหม่ใหม่ โดยสร้างถนนทางฝั่งขวาของแม่น้ำโขงจากจีนลงมา เช่น ทางสาย R3A มาทะลุบ่อแก้ว และสร้างสะพานข้ามมายังฝั่งไทยที่เชียงของเพื่อขนสินค้าลงมา

เท่านั้นยังไม่พอ ในปี 2545 จีนยังได้ตกลงกับพม่า ลาว และไทย ในการพัฒนาแม่น้ำโขงเพื่อการเดินเรือเชิงพาณิชย์ และนำ

ไปสู่การระเบิดแก่งและขุดลอกตอนในแม่น้ำโขงตอนบน 21 แห่ง ระหว่างจีนกับพม่า และพม่ากับลาว เพื่อให้จีนขนส่งสินค้าขึ้นท่าเรือที่เชียงแสน และจีนยังจะทำการระเบิดแก่งระยะที่ 2 จากเชียงแสนไปจนถึงหลวงพระบาง แต่เนื่องจากถูกคัดค้านจากชาวบ้านและนักอนุรักษ์ จนถึงขั้นประท้วงหน้าสถานทูตจีนในกรุงเทพฯ ทำให้โครงการระเบิดแก่งระยะที่ 2 จากเชียงแสนถึงหลวงพระบางต้องชะงักลง

แต่ความฝันในการสร้างเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนก็ไม่ได้ถูกยกเลิก

ในวันที่ 27 ธันวาคม 2559 ความฝันของจีนก็เป็นจริง เมื่อคณะรัฐมนตรีของไทยก็ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการเดินเรือระหว่างประเทศ ในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ค.ศ.2015-2025 เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการขนส่งทางน้ำระหว่างประเทศในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง โดยจะมีการระเบิดแก่งและขุดลอกร่องน้ำในแม่น้ำโขง ตั้งแต่เชียงแสนถึงหลวงพระบาง

ในการสร้างเส้นทางสายไหมใหม่ของจีน จีนไม่ต้องใช้กองกำลังเข้าบีบบังคับเหมือนสมัยฝรั่งเศสที่เข้ามาล่าอาณานิคมแต่อย่างใด

ส่วนเหตุผลว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้น เห็นที่ต้องทำความเข้าใจระบบการทูตและผลประโยชน์ทางการค้าที่เรียกว่าการ “จิ้มก้อน” หรือ “ระบบบรรณาการ” ที่สยามเคยใช้กับจีนเมื่อหลายร้อยปีที่แล้ว เพื่อให้เกิดการค้าสำเภาที่ผลประโยชน์ตกกับชนชั้นนำของสยาม

ระเบิดน้ำโขงทำลายเศรษฐกิจฐานราก

นายประนอม เจริญภูมิ
ประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดเชียงราย

การระเบิดแก่งน้ำโขงไม่ได้ทำลายแค่ทรัพยากรเท่านั้น แต่

ทำลายเศรษฐกิจฐานรากด้วย และเป็นการเปิดทางให้ประเทศจีนขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางการเมือง การทหาร และยึดอำนาจเศรษฐกิจของไทย

“จีนต้องการระบายสินค้าจากประเทศเพื่อสร้างรายได้เข้าบ้านตัวเอง ถ้าถามว่าคนไทยได้อะไรบ้าง เราไม่มีได้เลย มีแต่เสียกับเสีย ที่นี้ถ้าถามว่าทำไมเราต้องคัดค้านตั้งแต่ระดับการศึกษาข้อมูล ก็เพราะว่าประวัติศาสตร์สอนเราให้รู้ว่า รัฐบาลไทยไม่ว่าจะศึกษาอะไรก็ตาม โครงการใดก็ช่าง คำตอบชัดเจนของการศึกษาคือ ต้องศึกษาให้ผลออกมาดี เหมาะสม ถูกต้อง อย่างการศึกษาระเบิดแก่งนี้เรารู้อยู่แล้วว่าผลออกมามันจะต้องให้คำตอบว่า น่าจะระเบิด ไม่มีทางจะเป็นอื่นแน่ๆ การศึกษาความเป็นไปได้ การเอาเรือมาสำรวจจึงเท่ากับว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งในการเตรียมการระเบิดแก่งน้ำโขงเท่านั้นเอง”

จากนี้ถ้าประชาชนอยากเห็นชุมชนยั่งยืน ต้องมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ สำหรับความเห็นส่วนตัวในเรื่องนี้ไม่ใช่อ้างในฐานะสภาฯ คิดว่าปัจจุบันนี้เราฝากความหวังกับรัฐบาลยุคนี้ไม่ได้ เพราะตัวอย่างมันเห็นชัดเจน เช่น ความพยายามของประชาชนในหลายพื้นที่ที่อยากจะมีส่วนร่วมรักษาป่า แต่รัฐบาลไม่ให้ออกัส มีแต่จะปิดทางการมีส่วนร่วมเสมอ เห็นชัดหลายประเด็นแล้วว่ารัฐบาลไล่บดขยี้พี่น้องจนทนทุกขระทรมอย่างมาก

ดังนั้นความหวังในการฟื้นฟูชีวิตวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น ต้องเริ่มจากประชาชนตัวเล็กเท่านั้น สำหรับสภาฯ เองเคยมีฉันทามติแล้วเมื่อเดือนธันวาคม 2559 ว่า โครงการต่างๆ ที่ทำโดยทุนใหญ่ของประเทศใดประเทศหนึ่งจะทำลายแม่น้ำโขง ไม่ว่าจะเป็นเขื่อน การระเบิดแก่ง ฯลฯ เราไม่เอาและไม่เห็นด้วย ซึ่งล่าสุดข่าวดีเมื่อเร็วๆ นี้พบว่า สถานศึกษาในจังหวัดเชียงราย โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (มรภ.เชียงราย) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงประกาศชัดเจนแล้วว่า ไม่ขอร่วมสังฆกรรมกับโครงการศึกษาการระเบิดแก่งแน่นอน.

โครงการแข่งน้ำ 'สาปแช่งผู้ทำลายแม่น้ำโขง'

ใ นนามแห่งเราทั้งปวง ขอบวงสร้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดิน น้ำ ลม ไฟ ทวีต ซึ่งนิรมิตชีวิตมา อีกทั้งทวยเทพ เทวา ผู้รักษาราชธรรมชาตังาม อีกทั้งปู่ย่าตายาย ผู้สืบทอดสร้างแผ่นดิน อีกทั้งนาคินาคา จากบาดาลใต้ดิน ผา อีกทั้งสรรพสัตว์นานา ผู้พึ่งพาทรัพยากร

ร้าย

สายน้ำหลากไหลมาจากทิเบต ผ่านเขตประเทศ จีน พม่า ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม งดงามเกือบห้าพัน กิโลเมตร คือแม่น้ำโขงแม่น้ำของหลายชาติพันธุ์ อันมีวิถีมันคงอยู่ยาวนาน ผ่านหลายชั่วบรรพชนตราบนานแสนนาน ปัจจุบัน คือบ้านของฝูงปลา แลบรรดาสัตว์น้ำ อีกทั้งพืชพันธุ์ หลากหลาย รวมถึงสายไกรที่ใครๆ ได้กิน แก่งหินซับซ้อน ก้อนเล็กก้อนใหญ่ อยู่ในแม่น้ำ งามล้ำยิ่งกว่าเพชรพลอย เป็นที่ถ่ายทอดอากาศแลกำเนิดเกิดสายพันธุ์ปลา ดังว่าคือมดลูก ผูกพันสายรัก คือเลือดในอกผู้เป็นมารดา แลเหล่านาคาเจ้าเงาะ อาศัย ลึกลงไปในสะดือแม่น้ำ

มาบัดนี้ใกล้วันบัดด้วยคนจัญไรจะให้ชุดโขงลึกลงเป็น โพร่งเพื่อเดินเรือใหญ่ มาเหล่าเราไล่มันให้ไกลไ้อพวกอัยรีย ไม่มีหัวใจ เหล่าข้าขอสาปแช่งพวกคิดแย่งทำลายแม่น้ำโขง ไม่ว่าใครที่ยกโขงคิดคดโกงชิงทรัพยากร กินน้ำก็ให้ลูกเป็น

โปกสั่นสั่นไต่ไม่ลงคอ ยามเดินให้เหล็กแหลมทิ่มแทงจนเลือด แดงไหล ยามนั่งให้กันระบมจมนในกองกุนท์ ยามนอนให้ ร้อนรอนราวตกระทึงทองแดง

แหงนมองฟ้าก็เห็นแต่แรงกดทับบั้น มองแผ่นดิน เห็นแต่ซากศพตนเอง มองเงาตนก็ล้วนเป็นผีเปรต เสพแต่สิ่ง ทุเรศมีแต่เกศภัย

ขอให้ชีวิตผู้เจ้าจัญไรอยู่คงทนในความทุกข์ทรมาน ขอให้ชีวิตพวกเจ้าผู้ทำลายแม่น้ำของ จงลอยล่องไร้แก่นสารตราบนาน เทอญ

หมายเหตุ : เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2560 ที่ริมแม่น้ำโขง ท่าเรือผาตัน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ศิลปินในโครงการศิลปะเพื่อชุมชน (Community art) ประกอบด้วย จิตติมา ผลเสวก, ภวักร ฉิมนอก, จักรกริช ฉิมนอก, วิชัย จันทาวโร ร่วมกันอ่านบทกวี "โครงการแข่งคนทำลายแม่น้ำโขง" ซึ่งประพันธ์โดย จิตติมา ผลเสวก ตั้งแต่เวลา 06.30 น. ช่วงที่ดวงอาทิตย์ขึ้นและอ่านจนถึงเวลาประมาณ 13.00 น. กิจกรรมดังกล่าวเป็นหนึ่งในงานฮอมนูญ ฮอมปอย หยุตระเปิดแก่งแม่น้ำโขง, ที่มา : สำนักข่าวชายขอบ